

Zichova

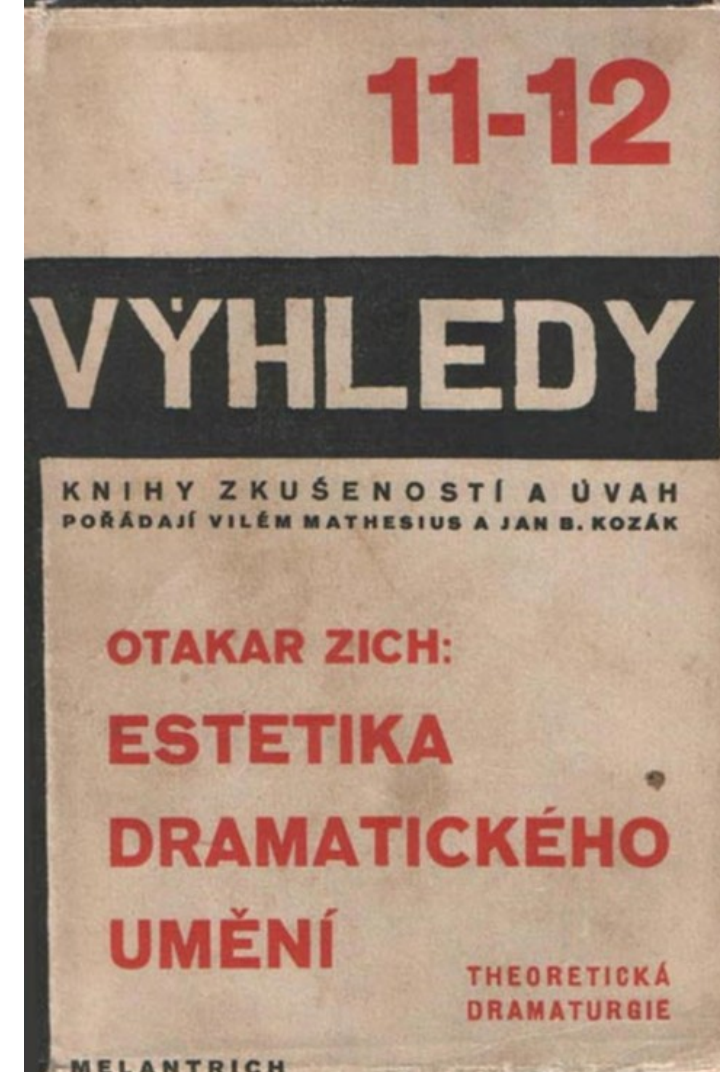
Estetika dramatického

umění

Možnosti čtení

(malý! Ale opravdu jen malý průvodce)

David Drozd © 2020

Shrnutí pro začátek

O základních historických souvislostech EDU a Zichova života už jsme mluvili. Jako nejlepší zdroj životopisných informací poslouží doslov v druhém vydání, který sepsal Ivo Osolobě.

Otakar Zich

matematik, skladatel, pedagog, kritik, estetik

narozen 25. 3. 1879 v Městci Králové

1897-1901 studium matematiky a fyziky na FF UK

1903-1906 učitel v Domažlicích (výzkum lidové písně)

1910 habilitace: Estetické vnímání hudby

1911 docent estetiky UK

1924 profesor estetiky UK

umírá 9. 7. 1934 v Ouběnicích u Benešova

Tvůrčí činnost

smetanovec, spolu s O. Ostrčillem a Z. Nejedlým (kritický vztah k Leoši Janáčkovi)

1903 – Symfonická předehra Konrád Wallenrod, zhudebňování poezie Jana Nerudy

1908 – opera Malířský nápad (na motivy Svatopluka Čecha)

1915 opera Vina (na motivy Jaroslava Hilberta)

1926 opera Preciézky (na vlastní překlad a úprava Moliéra)

Zrod a osud „Estetiky...“

1913 – 1914 cyklus přednášek na UK *Teoretická dramaturgie*

1922 – přednáška na Filozofické jednotě v Brně *Principy teoretické dramaturgie* (vyšla tiskem ale až v 90. letech!)

1923 – článek v Moravskoslezské revue *Princip divadelní scény*

1931 – *Estetika dramatického umění: teoretická dramaturgie* (1. vydání: Praha- Melantrich v edici Výhledy (rediguje Bohumil Mathesius)

1977 – reprint: Německo Würzburg (komentář Oleg Sus)

1986 – 2. vydání: Praha- Panorama (komentář Miroslav Procházka a Ivo Osolobě)

1997 – *Principy teoretické dramaturgie* (vydáno z rukopisu, editoři MP+IO, tíž napsali kontextový úvod

2019 – 3. vydání: Praha – NAMU (žádný doslov ani studie)

1849	Wagner: Umělecké dílo budoucnosti	
1881		Hostinský: Epos a drama
1887		První česká inscenace Ibsenovy Nory
1988		Sarah Bernardová hostuje v Praze
1890		Preissová Její pastorkyňa (premiéra v ND Praha)
1892		Eleanor Duseová hostuje v Praze
1894		Mrštíkové: Maryša (premiéra ND Praha)
1996		Premiéra Hilbert – Vina (ND Praha)
1898	Stanislavskij zakládá MCHAT	První česká inscenace Racka
1899	Appia: Hudba a scénografie	
1900	Craig režíruje operu Dido and Aeneas	Jaroslav Kvapil šéfem činohry ND
1905	Craig: The Art of the Theatre	
1906		MCHAT v Praze
1907	Strindberg zakládá Intimní divadlo	Inscenace Tří sester v ND Praha
1913		Zich vede přednášky na UK o teoretické dramaturgii - Ballet Russe vystupuje v Praze
1920		Založen Devětsil
1921	Tairovovy Poznámky režiséra	První studio MCHATu působí v Praze
1922	Mejercholdův Velkolepý paroháč	Zichova přednáška Principy teoretické dramaturgie
192		Založení Osvobozeného divadla
1927		Tairovovy Pozámky režiséra česky (pod názvem Odpoutané divadlo) s Honzlovým doslovem
1930		Tairovovo Komorní divadlo vystupuje v Praze
1931		Vychází Estetika dramatického umění

Možná čtení Zicha

- Zich strukturalista (Mukařovského recenze atp.)
- Zich jako semiotik (viz I. Osolsobě)
- Zich jako teoretik herectví
- Zich jako teoretik (moderní?) režie
- Zich a scénologie (viz zejm. Vostrý, Císař, případně Etlík)
- Zich a kognitivní studia...?
- Zich a... ?

Zich jako (pre)strukturalista

- Mukařovského recenze jako „přivlastnění“
- Přeložení Zichovy terminologie do opozice znak-význam
- Přeložení Zichova pojetí „dramatického díla“
- Ocenění systematickosti, ale odmítnutí úzkého „materiálového“ základu
- Odmítnutí Zichova pojetí dramatu

Klíčové texty: Mukařovský – K dnešnímu stavu teorie divadla, případně
Veltruský – Strukturalismus a divadlo

Zich semiotik (dle Ivo Osolsobě)

(„nepochopili jsme Estetiku, dokud jsme ji nepřčetli jako semiotiku...“)

- První, ve světové literatuře ojedinělý výklad dramatického umění koncipovaný divadelně, tj. ze specifické scénické existence dramatického díla a nikoli odvozený z literárních teorií dramatu.
- Systematický, ucelený vnitřně zcela jednotný výklad dramatického umění jako umění samostatného, plně integrující dílčí umělecké projevy do této syntézy vstupující.
- Výklad koncipovaný z hlediska příjemce, tj. z hlediska informace která byla skutečně předána a nikoli z hlediska zbožných přání a záměrů těch, kdož informaci vysílali.
- Jako jednotný a promyšlený pojmový systém, který dal české divadelní vědě přesnou terminologickou bázi, mapující rozsáhlé oblasti divadelní skutečnosti

Zich semiotik (dle Ivo Osolsobě)

(„nepochopili jsme Estetiku, dokud jsme ji nepřčetli jako semiotiku...“)

- Osolsobě zdůrazňuje zejména pojmové dvojice definované v III. kapitole (dramatická postava-herecká osoba, dramatický prostor-jevištní prostor atp.) a samozřejmě pojetí významové představy a její štěpení na technickou x obrazovou
- Nejvýraznějším „přivlastněním“ je jeho studie 3K, která je „překladem“ Zichovy definice

Dramatické dílo je umělecké dílo předvádějící vespolné jednání osob hrou herců na scéně.

Klíčové Osolsoběho texty jsou v Isu.

Zich teoretik herectví a režie (hlavně podle mě)

- Systematizuje jednotlivé fáze herecké práce
- Odlišuje různé typy herců
- Promýšlí roli vnitřně-hmatového vnímání v herecké tvorbě
- Rozlišuje různé funkce režiséra (režisér-dirigent a režisér-scénik)
- Úvahy o prostoru jsou jedním z prvních pokusů systematizovat myšlení o misanscéně (de facto paralelní s Ejzenštejnem)

Zich jako „scénolog“ (dle Vostrého, Císaře a Etlíka)

- Zdůraznění situace/jednání jako základní kategorie
- Drama/divadlo jako jednání, nikoliv inscenovaná literatura (tj. odmítnutí Veltruského pojetí dramatu)
- Rozšíření dramatický→divadelní
- Dramatický situace jako nejlepší obraz lidského jednání (viz. zejm. Císař: Člověk v situaci)
- Zdůraznění recepce materiálnosti divadla (Etlík: Divadlo jako zakoušení)

A jaký ještě....? (aneb každému jeho Zicha....)

- Kongnitivní... (Šárka Havlíčková Kysová – concept „blending“)
- Psychologický...?
- Fenomenologický...?
- Performativní

Meze Zichovy Estetiky...

- Rámec „realistického“ divadla? (jakékoliv avantgardy mu budou cizí...)
- Zichův aristotelismus (myšlení v kategoriích, umění jako zákonitost,
- Přes všechny teze o empirii vidí moderní divadlo jako vývojový vrchol a je pro ně zaujmut
- Přehlíží či nedoceňuje nonverbální divadelní žánry (typicky pantomimu), případně žánry zábavného divadla (kabaret, operetu...)